

DATOS IDENTIFICATIVOS

Lingua e literatura: Galego

Materia	Lingua e literatura: Galego			
Código	P02G110V01505			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Acuña Trabazo, Ana			
Profesorado	Acuña Trabazo, Ana			
Correo-e	ganime@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Os obxectivos desta materia son lingüísticos e literarios. A disciplina está concibida para profundar en coñecementos lingüísticos non impartidos nos cursos anteriores (historia da lingua e lingua e sociedade fundamentalmente) e para fornecerlle ao alumnado os rudimentos necesarios para a comprensión e análise de textos literarios prosísticos e/ou poéticos. Entre os coñecementos lingüísticos, trátase, especialmente, a situación lingüística de Galicia contextualizada dentro da situación lingüística mundial. Este coñecemento debe preparar aos futuros mestres e mestras para resolver con eficacia os problemas derivados da situación lingüística galega e, en xeral, para afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües e multiculturais.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
B5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
B6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
B7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.

B8	Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia
B9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
B10	Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias
B12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
C1	Comprender os procesos educativos e de aprendizaxe no período 0-6, no contexto familiar, social e escolar.
C3	Coñecer os fundamentos de atención temprana.
C4	Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, psicomotoras, comunicativas, sociais, afectivas.
C5	Saber promover a adquisición de hábitos en torno á autonomía, a liberdade, a curiosidade, a observación, a experimentación, a imitación, a aceptación de normas e de límites, o xogo simbólico e heurístico
C6	Coñecer a dimensión pedagóxica da interacción cos iguais e os adultos e saber promover a participación en actividades colectivas, o traballo cooperativo e o esforzo individual.
C7	Identificar dificultades de aprendizaxe, disfuncións cognitivas e as relacionadas coa atención.
C15	Coñecer os principios básicos dun desenvolvemento e comportamento saudables.
C17	Colaborar cos profesionais especializados para solucionar devanditos trastornos.
C19	Comprender que a dinámica diaria en educación infantil é cambiante en función de cada estudante, grupo e situación e saber ser flexible no exercicio da función docente.
C20	Valorar a importancia da estabilidade e a regularidade na contorna escolar, os horarios e os estados de ánimo do profesorado como factores que contribúen ao progreso armónico e integral dos estudantes.
C21	Saber traballar en equipo con outros profesionais de dentro e fóra do centro na atención a cada estudante, así como na planificación das secuencias de aprendizaxe e na organización das situacións de traballo no aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do período 0-3 e do período 3-6.
C23	Comprender que a observación sistemática é un instrumento básico para poder reflexionar sobre a práctica e a realidade, así como contribuír á innovación e a mellóraa en educación infantil.
C24	Dominar as técnicas de observación e rexistro.
C25	Abordar análise de campo mediante metodoloxía observacional utilizando tecnoloxías da información, documentación e audiovisuais.
C26	Saber analizar os datos obtidos, comprender críticamente a realidade e elaborar un informe de conclusións.
C27	Situar a escola infantil no sistema educativo español, no contexto europeo e no internacional.
C28	Coñecer experiencias internacionais e exemplos de prácticas de innovadoras en educación infantil.
C29	Valorar a importancia do traballo en equipo
C30	Participar na elaboración e seguimento de proxectos educativos de educación infantil no marco de proxectos de centro e en colaboración co territorio e con outros profesionais e axentes sociais.
C43	Favorecer as capacidades de fala e de escritura.
C44	Coñecer e dominar técnicas de expresión oral e escrita.
C45	Coñecer a tradición oral e o folklóre.
C46	Comprender o paso da oralidade á escritura e coñecer os diferentes registros e usos da lingua.
C48	Afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües.
C49	Recoñecer e valorar o uso adecuado da linguaxe verbal e non verbal.
C50	Coñecer e utilizar adecuadamente recursos para a animación á lectura e á escritura.
C51	Adquirir formación literaria e en especial coñecer a literatura infantil.
C54	Coñecer e utilizar cancións para promover a educación auditiva, rítmica e vocal.
C55	Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.
C56	Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e expresión musicais, as habilidades motrices, o debuxo e a creatividade.
C57	Analizar as linguaxes audiovisuais e as súas implicacións educativas.
C59	Adquirir un coñecemento práctico do aula e da xestión da mesma.
C60	Coñecer e aplicar os procesos de interacción e comunicación no aula, así como dominar as destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
C61	Controlar e facer o seguimento do proceso educativo e, en particular, de ensino e aprendizaxe mediante o dominio de técnicas e estratexias necesarias.
C65	Regular os procesos de interacción e comunicación en grupos de estudantes de 0-3 anos e de 3-6 anos.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo

D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D13	Razoamento crítico
D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade
D18	Lideranza
D19	Coñecemento doutras culturas e costumes
D21	Motivación pola calidade

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación.	A4 A5		C46 C49	D1 D2 D3
Favorecer as capacidades de fala e escrita.			C43	D1 D3 D11 D13 D15 D16 D17
Coñecer e dominar técnicas de expresión oral e escrita para mellorar as competencias orais e escritas e, especialmente, para mellorar a redacción de textos académicos.		B1	C44 C46 C48 C49 C50	D1 D3 D13 D15 D16 D17
Falar, ler e escribir correcta e adecuadamente en galego.		B1 B3	C44 C46 C48 C49 C50	D1 D3 D13 D15 D16 D17
Coñecer os diferentes rexistros e usos da lingua	A4 A5	B3 B6	C46 C49	D1 D3 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D19
Coñecer as liñas xerais da historia da lingua galega.	A1 A2 A3 A4 A5	B2 B3 B4 B6 B7	C1 C5 C6 C15 C19 C23 C24 C25 C43 C44 C45 C54 C55 C56 C57 C59 C60 C61 C65	D1 D2 D3 D9 D11 D13 D15 D17 D18

Coñecer os rudimentos teóricos para analizar a relación entre lingua e sociedade.

A1	B1	C7	D1
A3	B2	C17	D2
A4	B3	C20	D3
A5	B4	C21	D7
	B5	C26	D9
	B6	C27	D12
	B9	C28	D13
	B12	C30	D14
		C48	D15
			D16
			D17

Coñecer a situación lingüística mundial multilingüe e multicultural.

A1	B2	C5	D1
A2	B3	C6	D2
A3	B6	C48	D3
A4		C49	D6
A5			D7
			D8
			D12
			D13
			D14
			D15
			D16
			D17
			D19

Afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües.

A2	B3	C6	D1
A4	B6	C48	D7
		C49	D8
			D12
			D13
			D14
			D15
			D16
			D17
			D19

Relacionar a situación lingüística de Galicia coa situación lingüística mundial.

A2	B1	C29	D1
	B3	C48	D2
	B6	C49	D3
			D6
			D7
			D8
			D11
			D12
			D13
			D14
			D15
			D16
			D17
			D19

Coñecer a situación legal, a normalización e a normativización do galego.

A1	B1	C3	D1
A2	B2	C48	D2
A3	B3		D3
A4	B6		D7
A5	B7		D8
	B8		D12
			D13
			D14
			D15
			D16
			D17
			D19

Fomentar a eliminación dos prexuizos lingüísticos tanto da escola como da sociedade.

A2	B3	C48	D1
A3	B6	C49	D7
A4	B7		D8
	B10		D9
			D11
			D12
			D13
			D14
			D15
			D16
			D17
			D19

Coñecer a tradición oral e o folclore.

A1	B3	C1	D1
A2	B6	C4	D3
A3		C45	D9
A4			D11
A5			D12
			D13
			D14
			D15
			D16
			D17
			D19

Adquirir formación literaria.

A1	B6	C51	D1
A2			D2
A3			D3
A4			D7
A5			D8
			D13
			D15
			D17
			D21

Comprender o feito literario.

	B6	C50	D1
		C51	D2
			D3
			D13
			D15
			D17
			D21

Coñecer os rudimentos do comentario de texto (narrativo e/ou poético).

A1	B3	C50	D1
A2	B6	C51	D2
A3			D3
A4			D7
A5			D8
			D9
			D13
			D15
			D16
			D17
			D21

Coñecer a historia da literatura galega para saber contextualizar os textos que se comenten.

A1	B3	C50	D1
A2	B6	C51	D2
A3			D3
A4			D7
A5			D8
			D13
			D14
			D15
			D16
			D17
			D21

Aplicar os conceptos lingüísticos e literarios á análise da realidade galega atendendo á súa especificidade.

A2 B3 C43 D1
A3 B6 C48 D2
A4 C51 D3
A5 D7
D8
D9
D12
D13
D14
D15
D16
D17
D21

Contidos

Tema	
I. Historia da lingua	1. 1. A formación da lingua galega. 1. 2. O galego na Idade Media. 1. 3. Os Séculos Escuros. 1. 4. O século XIX. 1. 5. O século XX.
II. Lingua e sociedade	2. 1. A linguaxe e a comunicación. Características esenciais da linguaxe. 2. 2. O estudo da lingua. A Lingüística e a Gramática. A Sociolingüística e a Socioloxía da Linguaxe. 2. 3. Unidade e variedade da lingua galega. 2. 4. Lingua oral e lingua escrita. Didáctica da pronunciación e da ortografía. O desenvolvemento da escritura. 2. 5. A situación lingüística no mundo: diversidade versus uniformidade. 2. 6. Os xuízos de feito versus os xuízos de valor. 2. 7. O prexuízos lingüísticos: definición e algúns exemplos. 2. 8. Linguas hexemónicas e linguas minorizadas. 2. 9. A relación entre estatus de lingua e poder político-económico. 2. 10. Ámbitos de uso do galego: ensino, medios de comunicación, igrexa, administración, etc. 2. 11. As linguas de comunicación internacional versus as linguas ameazadas. 2. 12. Distinción entre comunidade lingüística e comunidade política. 2. 13. Principios legais para a recuperación das linguas ameazadas. Personalidade e Territorialidade. 2. 14. Linguas en contacto: o caso galego. Bilingüismo e diglosia. 2. 14. 1. Definicións. 2. 14. 2. Precisións conceptuais sobre a diglosia. 2. 14. 3. Interferencias lingüísticas derivadas do contacto entre linguas. 2. 15. A normalización e a normativización. 2. 15. 1. Precisións terminolóxicas. 2. 15. 2. A situación legal do galego. 2. 15. 3. A normativización.
III. Tradición oral e folclore	3.1. A literatura popular de tradición oral. 3.2. Da literatura de tradición oral á tradición escrita de autor.
IV. Literatura	4.1. Breve historia da literatura galega. 4.2. Especificidade da literatura galega. 4.3. O comentario de texto. 4.4. A linguaxe e a literatura.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	14	34	48
Resolución de problemas de forma autónoma	22	33.5	55.5
Lección maxistral	12	30	42
Saídas de estudo	2	0	2
Exame de preguntas de desenvolvemento	2.5	0	2.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	Comentario dun texto literario prosístico e/ou poético.

Resolución de problemas de forma autónoma	Corrección de actividades iniciadas na aula ou non e análise de lecturas complementarias.
Lección maxistral	Exposición teórica sobre os contidos do temario e análise de lecturas complementarias.
Saídas de estudo	Camiñada pola contorna (neste caso a cidade de Pontevedra) co fin de comprender a paisaxe lingüística e literaria

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Orientacións para a elaboración dun traballo escrito e indicacións sobre a súa exposición. Atención presencial, durante o horario de atendimento, no despacho 124. No caso de docencia non presencial, as titorías realizaranse por medios telemáticos.
Resolución de problemas de forma autónoma	Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida relativa ás actividades programadas. Atención presencial, durante o horario de atendimento, no despacho 124. No caso de docencia non presencial, as titorías realizaranse por medios telemáticos.
Probos	Descrición
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba con cuestións para desenvolver e nas que o alumnado relaciona e organiza os coñecementos.

Avaliación

Descrición		Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	Traballo orixinal e presentación do seu resultado	40	A1	B1	C44	D1
			A2	B3	C45	D2
			A3		C49	D3
			A4		C50	D6
			A5		C51	D7
						D8
						D12
						D13
						D15
						D16
Resolución de problemas de forma autónoma	Participación na preparación, resolución e revisión dos exercicios.	10				D17
						D21
			A1	B1	C43	D1
			A2	B3	C44	D2
			A3	B6	C45	D3
			A4		C46	D6
			A5		C48	D7
					C49	D8
					C50	D9
					C51	D11
						D12
						D13
						D14
						D15
						D16
						D17
						D18
						D19
						D21

Lección maxistral	Asistencia e participación nas sesións expositivas.	10	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B3 B6	C43 C44 C45 C46 C48 C49 C50 C51	D1 D2 D3 D6 D7 D8 D9 D11 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D21
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba con cuestións para desenvolver e nas que o alumnado relaciona e organiza os coñecementos.	40	A1 A2 A3 A4 A5	B6	C43 C44 C46 C48 C49 C51	D1 D2 D3 D6 D7 D8 D12 D13 D15 D16 D17 D21

Outros comentarios sobre a Avaliación

Modelo A (avaliación continua). O alumnado que asista regularmente á clase terá que aprobar as prácticas e o traballo literario para poder presentarse ao exame, a non ser que o profesor acorde outra cousa co alumno ou coa alumna. Para aprobar a materia hai que aprobar as prácticas, o traballo e o exame.

Modelo B (avaliación global). O alumnado que non asista regularmente á clase terá que realizar un exame final de toda a materia, a non ser que o profesor acorde co alumno ou coa alumna outro tipo de avaliación.

Na segunda convocatoria procederase ao mesmo sistema de avaliación.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade. (<http://fcced.uvigo.es/gl/docencia/exames>)

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

GUTIÉRREZ IZQUIERDO, R., **Lecturas de nós. Introducción á literatura galega**, Xerais, 2000

MARIÑO, R., **Historia da lingua galega**, Sotelo Blanco, 1998

MONTEAGUDO ROMERO, H., **Estudios de sociolingüística galega**, Galaxia, 1995

MORENO CABRERA, J. C., **La dignidad e igualdad de las lenguas**, Alianza, 2000

VILLANUEVA, D., **El comentario del texto narrativo: cuento y novela**, Nostrum, 2006

VVAA, **Galicia. Antropoloxía. Imaxinario. Literatura popular. Tomo XVIII**, Hércules, 1997

Bibliografía Complementaria

BLANCO, D., **Historia da literatura popular galega**, Universidade, 1994

COSTAS, X. H., **Guía das linguas de Europa**, Positivas, 2002

COSTAS, X. H., **55 mentiras sobre a lingua galega**, Laiovento, 2009

FERNÁNDEZ REI, F., **Dialectoloxía da lingua galega**, Xerais, 1991

FERNÁNDEZ REI, F., **A situación do galego nas comarcas occidentais de Asturias, León e Zamora**, Consello da Cultura Galega, 2002

FERREIRA, X.; NOGUEIRA, A.; TATO, A. e VILLARES, L., **Estatuto xurídico da lingua galega**, Xerais, 2005

FREIXEIRO MATO, X. R., **Lingua galega: normalidade e conflito**, Laiovento, 1997

FREIXEIRO MATO, X. R., **Idioma e sociedade. Sobre a normalización e a planificación da lingua galega**, Laiovento, 2020

FORMOSO, V., **Do estigma á estima: propostas para un novo discurso lingüístico**, Xerais, 2013

GRAÑA NÚÑEZ, X., **Vacilacións, interferencias e outros pecados da lingua galega**, Ir Indo, 1993

IGLESIAS ÁLVAREZ, A., **Falar galego: No veo por qué**, Xerais, 2003

KABATEK, J., **Os falantes como lingüistas. Tradición, innovación e interferencias no galego actual**, Xerais, 2000

LABRAÑA, S. e outros, **EuroComRom: as sete peneiras: para saber ler axiña todas as linguas románicas**, Shaker, 2009

LABRAÑA, S., **Reflexións sobre a situación sociolingüística galega**, 2011

LÓPEZ CASANOVA, A., **Diccionario Metodolóxico de análise literaria. I. A poesía**, Galaxia, 2001

MORENO CABRERA, J. C., **El nacionalismo lingüístico. Una ideología destructiva**, Península, 2008

NINYOLÉS, R., **Estructura Social e Política Lingüística**, Ir Indo, 1991

NOIA CAMPOS, C., **Catálogo tipolóxico do conto galego de tradición oral. Clasificación, antoloxía e bibliografía**, Universidade, 2010

NÚÑEZ SINGALA, M. C., **Sacar a lingua é de mala educación: oportunidades do multilingüismo na infancia e na idade adulta**, Galaxia, 2017

NÚÑEZ SINGALA, M. C., **En galego: por que non?: contra os prexuízos e as simplificacións sobre a lingua galega**, Galaxia, 2011

RODRÍGUEZ FER, C., **Poesía galega. Crítica e metodoloxía**, Xerais, 1989

RODRÍGUEZ FER, C., **Arte literaria. Catálogo, descrición e teoría crítica para a comprensión e comentario de textos**, Xerais, 1991

RODRÍGUEZ IGLESIAS, F. (dir.), **Galicia. Literatura. XXXII, XXXIII, XXXIV**, Hércules, 2001

TUSÓN, J., **Mal de Linguas**, Positivas, 1990

VILAVEDRA, D. (coord.), **Diccionario da literatura galega. I, II, III, IV**, Galaxia, 1995-2004

Real Academia Galega, **Mapa sociolingüístico de Galicia**,

Real Academia Galega, **Lingua e sociedade en Galicia. Resumo de resultados 1992-2016**,

Recomendacións

Outros comentarios

A ficha persoal cos datos e a foto pegada debe entregarse nas dúas primeiras semanas de clase.